

АДАПТАЦІЯ ТА МОДИФІКАЦІЯ ОСВІТНІХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ДІТЕЙ ІЗ ООП В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Оксана СОРОЧИНСЬКА

*Житомирський державний
університет імені Івана Франка,
м. Житомир*

Щорічно кількість дітей із особливими освітніми потребами в межах України збільшується. Зокрема, станом на початок 2023 року лише 11 285 дітей дошкільного віку відвідували заклади дошкільної освіти (ЗДО). Звичайно, що є частина дітей, які відвідували спеціалізовані заклади освіти, або і взагалі перебували на домашньому навчанні. Отже, у порівнянні з 2019 роком кількість дітей, які потребують особливих умов навчання збільшилася в 2,5 рази [2]. Науковці виділяють низку причин збільшення кількості дітей із ООП, зокрема: удосконалення методів діагностики, що дозволяють у ранньому періоді виявляти в дітей особливі потреби; збільшення рівня обізнаності батьків щодо ефективності освіти дітей в інклюзивних групах ЗДО; модернізація, розвиток інклюзивної освіти і зокрема, збільшення кількості інклюзивних груп у ЗДО.

У законах України «Про освіта», «Про дошкільну освіту», Конвенції прав дитини окреслено основні аспекти важливості залучення дітей із ООП до освіти і зокрема в ЗДО. Так, відвідування дитиною інклюзивної групи ЗДО допоможе розкрити її потенціал, досягти успіху у житті; здобути знання та навички у колективі однолітків; сприятиме розвитку соціальних навичок, дружніх стосунків із однолітками; формуватиме впевненість, почуття власної гідності, впевненості у власних силах для подальшого самостійного життя [1].

Постійна увага суспільства та держави до освіти дітей із ООП, зумовлює розробку та модернізацію освітніх програм, створення ресурсного, без бар'єрного середовища, підготовки педагогічних працівників, просвітницької роботи серед населення. Також важливим аспектом у освіті дітей із ООП є модифікація та адаптація освітніх завдань із урахуванням нозології кожної

дитини. Стратегією модифікації та адаптації є спрощення програми. Так, модифікація освітніх завдань дозволяє змінити, спростити зміст програми, матеріалу, складність освітнього завдання, виключити частину тем відповідно потреб кожної дитини; запропонувати альтернативне завдання зі збереженням тематики; використання картинок-підказок виконання завдання. Дитина з ООП як і всі інші діти буде відвідувати заклад освіти, вивчати ті самі теми, але на менш глибокому рівні. Головне включити дитину з ООП в різноманітні активності під час освітнього процесу. Наприклад: зменшити складність освітніх завдань (замість сюжетного малюнка, намалювати окремий предмет, довгий вірш замінити на декілька речень); збільшити кількість часу на виконання завдання або завдання розбити на окремі частини та робити перерви між завданнями; змінити середовище, шляхом зміни інтенсивності освітлення, сидіти на підлозі, а не на стільці); використовувати альтернативні методи виконання (візуальні підказки, робота в парі).

Зокрема, матеріал теми тижня «Птахи» для дитини з ООП можна модифікувати шляхом: зменшення кількості інформації для сприйняття дитиною (повідомляти основні факти про будову та життя птахів; розповідати про найтиповіших птахів із характерними відмінностями); пояснення мають бути конкретні, підкріплені наочністю (фотографії, картинки, макети та малюнки, натуральні гнізда, пір'я, яйця); залучити всі сенсорні системи у різних видах діяльності (ліпити, малювати, клеїти птахів), виготовити з підручного матеріалу кубло птаха (трава, вата, пір'я, гілочки), розіграти театральне дійство, співати пісні про птахів, грати в рухливі ігри. Також читання дитині книги про птахів краще замінити на обговорення картинок із цієї книжки або пограти в гру сортування картинок зображень птахів за розміром, кольором.

Модифікація матеріалу вивчення будови рослини для дитини з ООП полягає у тому, що всі нормотипові діти групи називають, показують всі частини рослини (квітка, стебло, корінь, гілки, листя) порівнюють декілька різних рослин. У свою чергу дитина з ООП називає колір листя, квітки, порівнює за розміром.

Що стосується адаптації, то відбувається зміна характеру представлення освітнього матеріалу через адаптацію підходів, методів, засобів навчання, однак зміст навчання залишається незмінним. Зокрема, педагог може використати додатковий наочний матеріал великого формату та кольоровими знаками (картки, інструкції, картинки-підказки, відео), покрокові інструкції та переформулювання запропонованого до виконання завдання; засоби перевірки засвоєних знань та навичок відповідно індивідуальної потреби дитини (комп'ютерні програми); складне для засвоєння завдання поділити на декілька більш простих.

Наприклад, для дитини в якій знижений рівень зорового сприйняття в процесі організації занять важливим є вибір матеріалів, які мають чітко виражену структуру, запах, форму, звук. Це сприятиме дослідженню наданого матеріалу шляхом обмацування, обнюхування. На ефективність роботи дитини також впливає організація робочого місця (рівень освітлення робочої поверхні столу, контраст кольорів столу та матеріалів (картинок, іграшок-моделей, природних матеріалів); логічне та послідовне розташування матеріалів для дослідження. У процесі дослідження дитиною об'єктів педагог дає чіткі вказівки, інструкції, описи предметів та дій при цьому уникаючи складних і незрозумілих понять та термінів. У разі потреби педагог може запропонувати дитині свою допомогу, але ні в якому разі не виконувати за неї роботу. І звичайно, постійне заохочення дитини до творчості, самостійності, відзначення її найменших успіхів.

Прикладами адаптації освітніх завдань із теми «Птахи» для дитини з порушеннями зору можуть бути: вивчення будови птаха можна здійснювати з використанням рельєфних чи 3D-моделей виготовлених із фетру; тактильним способом досліджувати особливості будови кубла птаха, пір'я, яйця; слухати записи співу птахів, оповідання про особливості поведінки, забарвлення птахів; пограти в пальчикову гру де дитина виконує дії птаха (ходить, клює насіння, літає та ін.).

Вивченню теми «Різноманітний світ дерев» дітьми із зоровими порушеннями сприятиме створення тактильної карти парку, городу з овочами; тактильне дослідження структури, форми, розміру листя різних порід дерев і

прослуховування запису звуків природи (шум листя дерев, шурхіт опалого осіннього листя).

Окремим аспектом процесу адаптації освітніх завдань до потреб дитини з ООП є підбір методичних матеріалів та обладнання. Зокрема для ознайомлення з темою «Різноманітний світ дерев» педагог має підготувати набір гілочок, кори із різних видів дерев із характерними тактильними і візуальними відмінностями (береза, дуб, сосна, ялина); набори листя дерев (за розміром, структурою); плоди та насіння (шишки, жолуді, каштани); великі картинки із зображеннями дерев; ароматичні ефірні олії та свіжозрізані гілочки (сосни, ялини, горіха).

У структурі і ході заняття для дітей із зоровими порушеннями важливим є етап дослідження гілочок дерев, що зумовлює тактильне обмацування товщини, довжини гілочки, структури кори і робити відповідні порівняння. Також елементом вивчення теми може бути дегустація фруктів та ягід які ростуть на деревах (груша, яблуко, калина, горіх, слива та ін.).

Окремим етапом заняття із зазначеної теми є ароматерапія – вдихання ароматичних олій зроблених із хвойних дерев, чаювання з квітів липи, плодів калини. Для релаксаційних хвилинок можна використати аудіозаписи шуму хвойного або листяного лісу влітку або взимку і провести словесне порівняння відчутті та емоцій які виникають.

Отже для дітей із порушенням зору для сприйняття інформації важливо використовувати різні сенсорні канали, такі як нюх, слух і дотик. Хід заняття має бути динамічним, коротким із використанням яскравої наочності для тактильного сприйняття та дослідження. У свою чергу педагог повинен детально, чітко описувати ті аспекти зображення які діти не можуть побачити.

Список використаних джерел:

1. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник: / за заг. ред. Колупаєвої А.А. К: «А. С. К.», 2012. 308 с
2. Статистичні дані <https://mon.gov.ua/ua/osvita/inklyuzivne-navchannya/statistichni-dani>